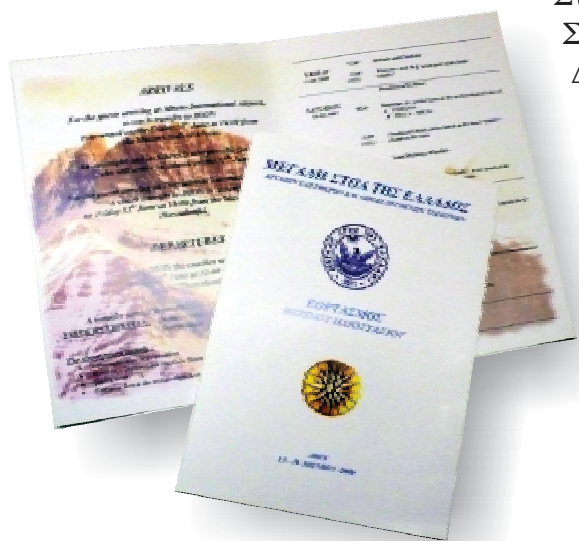

Θερινό Ηλιοστάσιο της Μεγ. Στοάς της Ελλάδος

Δίον 13-16 Ιουνίου 2008

Εορτάστηκε με λαμπρότητα το Θερινό Ηλιοστάσιο των Στοών της Βορείου Ελλάδος στο Δίο με διοργανώτρια την Στ. “Μέγας Αλέξανδρος” αρ. 62 της Θεσσαλονίκης. Στην εκδήλωση παρέστη σύσσωμο το Συμβούλιο της Μεγ. Στοάς, ο επιτ. Μεγ. Διδ. Χρ. Μανέας, ο επιτ. Υπ. Μεγ. Ταξίαρχης αδ. Γ. Χαλκιώτης, αντιπροσωπεύει από όλη την Ελλάδα και την Μεγ. Στοά της Κύπρου υπό τον Μεγ. Διδ. αδ. Ιβίκο Βορρά.

Την εκδήλωση τίμησαν ο Μεγ. Γραμμ. του Παγκοσμίου Συνεδρίου των Μεγ. Στοών και αντιπρόσωπος της Μεγ. Στοάς της Πενσυλβανία Tom Jackson, πολλές

αντιπροσωπείες από Μεγ. Στοάς του εξωτερικού όπως οι Μεγ. Διδ. της Μεγ. Στοάς της Μασαχουσέτης Roger Pageau, της Μεγ. Στοάς της Νέας Υόρκης John Colliga, της πολιτείας της Κολούμπια Akram Elias, της Κανονικής Μεγ. Στοάς της Σερβίας Petar Kostic, των Ηνωμένων Μεγ. Στοών της Γερμανίας Clauss Kott, της Ανεξάρτητης Μεγ. Στ. της Μάλτας Josef Kordina, ο προσθ. Μεγ. Διδ. της Εθνικής Μεγ. Στοάς της Ρουμανίας Trajan Karamanian, οι πρώην Μεγ. Διδ., του Ισραήλ Chaim Gehl, της Ηνωμένης Μεγ. Στοάς της Βουλγαρίας Borislav Sarantev, ο Μεγ. Γραμμ. της Μεγ. Στ. της Ρωσίας Vladimir Nikitin, προς τους οποίους ο Μεγ. Διδ. αδ. Νίκος Βουργίδης απηύθυνε τα “ειλικρινή αισθήματα αδελφικής αγάπης και βαθειάς εκτιμήσεως” και τόνισε τα εξής:

“Οι λέξεις που δεσπόζουν στην βιβλική αφήγηση, περί γενέσεως του Κόσμου και που ενήργησαν σαν υπερκόσμιος διακόπτης που έδωσε Φως στο καώδες σκότος ήταν η εντολή του Δημιουργού του Σύμπαντος Κόσμου.

Γεννηθήτω Φως!

Με το παράγγελμά του αυτό ο Μέγας Αρχιτέκτων του Σύμπαντος, ενομοθέτησε την ουράνια τάξη και εκώρισε το Φως από το σκότος και την ημέρα από την νύχτα.

Απότοκος αυτής της Θείας εντολής, είναι η εμφάνιση στο στερέωμα του ζωοδότη ηλίου, τον οποίον ο πρωτόγονος άνθρωπος, ανίσχυρος να συλλάβει και να κατανοήσει την εναλλαγή των θέσεων θερμότητας και ψύχους, φωτός και σκότους, ημέρας και νυκτός, εθεοποίησε τον ήλιο.

Έτσι, εάν η ημερησία ανατολή του άστρου της ημέρας χαιρετιζόταν από όλους τους πρωτογόνους ανθρώπους ως κοινή εμπειρία, η

παρατήρηση των τροπών του ήλιου απετέλεσε μέγα σταθμό στην κατάκτηση της Γνώσης και από αυτήν ξεκίνησε ο εορτασμός των Ηλιοστασίων.

Η λέξη Ηλιοστάσιο σχηματίστηκε, όταν οι άνθρωποι διεπίστωσαν τον ήλιο να φαίνεται στάσιμος (ιστάμενος) κατά τη στιγμή της μεγίστης αποκλίσεώς του προς βορρά του Ισημερινού (οπότε έχουμε το Χειμερινό Ηλιοστάσιο) και κατά τη στιγμή της μεγίστης νότιας αποκλίσεως (οπότε έχουμε το Θερινό Ηλιοστάσιο).

Τα φυσικά φαινόμενα, που παρουσιάζονται στο μεταξύ των δύο ηλιοστασίων χρονικό διάστημα, υπήρξαν το ερέθισμα του ανθρωπίνου πνεύματος στην αναζήτηση της υπερτέρας Δυνάμεως, η οποία κινεί και καθορίζει τη ζωή.

Στην πρωτόγονη πνευματική του κατάσταση ο άνθρωπος τρέμει την επί μακρότερο χρόνο εξαφάνιση του ηλίου και την ταυτόχρονη επικράτηση του σκότους, του ψύχους και όλων των φυσικών στοιχείων που εξαφανίζουν την εικόνα της ζωής επί της γης.

Φοβείται τον θάνατο και τον καταλαμβάνει δέος.

Γεννάται τότε μέσα του η ανάγκη να αναζητήσει προστασία από το ζωοδότη ήλιο, τον οποίο παρακαλεί να μην αποτρέψει το πρόσωπό του αλλά να συνεχίσει την ζωογόνο παρουσία και ευλογία του επί της γης.

Έτσι, το χειμερινό ηλιοστάσιο γίνεται γενεσιουργός δύναμις, τόσον της ιδέας περί υπάρξεως υπερτέρας δυνάμεως, από την οποία και μόνο εξαρτάται ο άνθρωπος, όσο και της προσπάθειας του για περαιτέρω εξέλιξη του πνεύματός του, για πληρεστέρα κατανόηση της υπερτάτης αυτής δυνάμεως.

Ταυτοχρόνως το χειμερινό ηλιοστάσιο διά των επικλήσεων του ανθρώπου, όπως παραμένει στο στερέωμα ο ήλιος και να μη του στερήσει τα αγαθά που του παρέχει, δημιουργεί το κατάλληλο κλίμα, για την καθιέρωση της λατρείας του υπερτάτου Όντος, δοθέντος ότι

οι παρακλήσεις τείνουν προς τον Δημιουργό του υπέρλαμπρου άστρου και όχι προς το δημιούργημά του.

Το θερινό εξ' άλλου ηλιοστάσιο, με την επανεμφάνιση του άστρου της ημέρας, τη συντριβή του λευκού θανάτου, του χειμώνα, την επαναβλάστηση μετά την εαρινή ισημερία, την ανθοφορία της ανοίξεως και τέλος την καρποφορία και τη συγκομιδή, δίδει συμβολικά ανάγλυφη την έννοια και την αντίληψη της κατανικήσεως του θανάτου, του αφθάρτου της ζωής και συνεπώς της αιωνιότητος, κατ' επέκταση και της αθανασίας.

Έτσι ο Τεκτονισμός, πιστός θαυμαστής των μεγάλων της φύσεως μυστηρίων, καθιέρωσε εθιμικώς τον εορτασμό των δύο αυτών ηλιοστασίων και προσέδωσε στις εορτές αυτές τεραστία αλληγορική κατά τη μορφή και φιλοσοφική κατά την έννοια και το σκοπό σημασία. Τις κατέταξε μάλιστα μεταξύ των αρχαιοτέρων τελετών, οι οποίες αφιερώθηκαν ανέκαθεν από τους μύστες και φιλοσόφους, η μεν του χειμερινού ηλιοστασίου στην ελπίδα, η δε του θερινού στην ευγνωμοσύνη.

Σήμερα ο Τεκτονισμός εορτάζει τον τέλειο θρίαμβο του φωτός επί τους σκότους.

Διά της αλληγορίας αυτής ο τέκτων εορτάζει τα ευεργετήματα των πνευματικών φώτων. Εορτάζουμε αλληγορικώς την υπό των πνευματικών φώτων του αιώνως επιτελουμένη πρόοδο, όση και αν είναι και τα προς την ανθρωπότητα ευεργετήματα του Τεκτονισμού, του οποίου ο πυρσός φωτίζει διαρκώς και διαλύει καθημερινώς τα σκόπη της αμαθείας, του φανατισμού και της προλήψεως.

Έτσι, οι τέκτονες τελούντες την εορτή των Ηλιοστασίων, το πράττουν, όχι γιατί είναι μιμητές των πρωτογόνων που θεοποιούσαν τον Ήλιο. Το κάνουν απλώς συμβολικά.

Οι τέκτονες και δη οι χριστιανοί τέκτονες - και οι τέκτονες είναι καλοί χριστιανοί - στη θέση του ειδωλολατρικού χειμερινού ή

Θερινού Ηλιοστασίου υψώνουν τον Δημιουργό του ήλιου, τον Θεό και Δημιουργό του Παντός.

Οι τέκτονες βαδίζοντας τον καθημερινό συνεχή, δύσκολο και ανηφορικό δρόμο της αυτοβελτίωσης, της ανιδιοτέλειας, της αυταπάρνησης και της προσφοράς, διδάσκονται από τα φαινόμενα, από την αρμονία του Σύμπαντος, την μαθηματική αρμονία των αποστάσεων και των κινήσεων του ήλιου και του σύμπαντος κόσμου, η ελαχίστη προσέγγιση, ή απομάκρυνση, ή διαταραχή, των οποίων θα σήμαινε τον αφανισμό του κόσμου, γι' αυτό και με πίστη στον Δημιουργό, τον Μεγάλο Αρχιτέκτονα του Σύμπαντος ευλαβικώς ανακράζουν "Ως εμεγαλύνθη τα έργα σου Κύριε. Πάντα εν σοφία εποίησας".

Εν κατακλείδι, εύχομαι, όπως το Θείο Φως που συμβολίζεται αυτές τις ημέρες με τον Ήλιο, στην κορυφαία του θέση, φωτίσει τις διάνοιες όλων των απανταχού της γης τεκτόνων για το καλό των ιδίων και κατ' ακολουθία της ανθρωπότητας. ■

Κατά την τεκτονική εκδήλωση μίλησε ο Σεβ. της Στ. “Μέγας Αλέξανδρος” αδ. Δημ. Παπακώστας με θέμα “το Θερινό Ηλιοστάσιο”, όλοι οι αντιπρόσωποι των Μεγ. Στοών, οι οποίοι εξεφράστησαν κολακευτικά για την Ελλάδα, την εκδήλωση, τους δεσμούς με την ελληνική αρχαιότητα, από την οποία αντλεί η σύγχρονη ανθρωπότητα τα θεμέλια του πολιτισμού της και το αξιακό σύστημά της, τους αρχαιολογικούς χώρους του Δίου, της Μιέζας, της Βεργίνας και της Πέλλας, που αποδεικνύουν περίτρανα την ελληνικότητα του αρχαίου Μακεδονικού πολιτισμού.

Το θερινό Ηλιοστάσιο

του Δημήτριου Τ. Παπακώστα

Το Θερινό Ηλιοστάσιο είναι για τους τέκτονες μια εορταστική εκδήλωση αμιγώς συνδεδεμένη με τη λήξη των εργασιών του ενεργού τεκτονικού έτους. Εκτός όμως από τον πανηγυρικό του χαρακτήρα, ο οποίος δίνει την ευκαιρία κοινωνικής συνεύρεσης των μελών της αδελφότητας και των οικογενειών τους, φέρει μαζί του χιλιατηρίδες ιστορίας, πίστης, εθίμων και συμβολισμών και ως φυσικό φαινόμενο κρύβει το ίδιο το μυστικό της ύπαρξης.

Η ανάλυση λοιπόν του Θερινού Ηλιοστασίου και η εξέταση όλων των πτυχών του είναι ιδιαίτερης αξίας και μεγάλου ενδιαφέροντος για τους τέκτονες.

Η λατρεία του Ήλιου

Πολλές χιλιάδες χρόνια πριν, στον αποκαλούμενο πρωτογενή κόσμο των αρχαίων, η ανθρώπινη ζωή ήταν μια τελείως διαφορετική εμπειρία από ό,τι είναι σήμερα. Η γνώση ήταν ανύπαρκτη, η καθημερινότητα εμπεριείχε μίγμα φόβου και απορίας και οι βασικές παρορμήσεις του ανθρώπου εκδηλώνονταν στην ικανοποίηση των βιολογικών αναγκών και των ενστίκτων της αυτοσυντήρησης, της αναπαραγωγής

και της φροντίδας των απογόνων.

Οι πρωτόγονοι άνθρωποι εκείνης της εποχής δεν κατανοούσαν τις αιτίες όλων των φυσικών φαινομένων. Έτσι προσπαθούσαν να εξηγήσουν τα μυστήρια της φύσης σε σχέση με την καθημερινή τους ζωή. Θεωρούσαν ότι ο κεραυνός και η αστραπή, ο άνεμος, η βροχή και το κρύο ήταν εκδηλώσεις μιας οργισμένης αόρατης παρουσίας, μιας άγνωστης δύναμης, η οποία κρατούσε τις ίδιες τις ζωές και την ευτυχία τους στα χέρια της. Ως εκ τούτου ουδόλως είχαν αντίληψη γιατί ο ήλιος εμφανίζονταν το πρωί και χάνονταν το εσπέρας.

Αναμφίβολα η μεγαλύτερη γνωστή εκδήλωση της φύσης στους αρχαίους ήταν ο ήλιος. Τον γνώριζαν ως τροφοδότη του φωτός, της θερμότητας και της ζωής. Καθόριζε τη διάρκεια της ημέρας, της εργασίας και κάτω από τις ευεργετικές του ακτίνες μεγάλωναν τα σπαρτά, άνθιζαν τα λουλούδια και άκμαζε η ζωή. Άμεση συγγενής, η φωτιά, που τους ζέσταινε και τους φώτιζε τη νύκτα. Καθώς οι άνθρωποι αντιλαμβάνονταν τον εξωτερικό κόσμο ιερό και γεμάτο από θεϊκά σύμβολα, αναπόφευκτα δέχονταν τον ήλιο ως την πηγή της ζωής και το υπέρτατο σύμβολο της θείας παρουσίας. Η λατρεία του ήλιου και της φωτιάς ήταν τόσο φυσική για τον άνθρωπο όσο και ο αέρας που ανέπνεαν.

Είναι άγνωστο και χαμένο μέσα στο λαβύρινθο του ανιστόρητου χρόνου σε ποιά χρονική περίοδο, σε ποιά φυλή πρωτοεμφανίστηκε και καθιερώθηκε η θρησκευτική αφοσίωση στον ήλιο, είτε ως θεότητα είτε ως το σύμβολο κάποιας θεότητας. Γενικά απαντάται στους αρχαίους Αιγύπτιους που λάτρευαν τον θεό του ήλιου Ρα, στους Βαβυλώνιους, τους Χαλδαίους και τους Ασσύριους. Στην Περσία η λατρεία του ήλιου ήταν αναπόσπαστο τμήμα των πιστών του Μίθρα. Από εκεί ο Πυθαγόρας έφερε τη λατρεία του ήλιου και στην Αρχαία Ελλάδα, όπου και διαδόθηκε ευρύτατα. Θεότητες που τον συμβόλιζαν ήταν ο Ήλιος και ο Απόλλων. Ναοί του ήσαν κτισμένοι στην Κόρινθο, στο Άργος, στην Τροιζήνα και σε άλλες πόλεις. Όμως η καθ' εαυτή

έδρα της λατρείας του ήταν στη Ρόδο, όπου κάθε χρόνο θυσίαζαν τέσσερα άσπρα άλογα. Παρόμοια θυσία γίνονταν και στις κορυφές του Ταΰγετου. Βαθμιαία, όλες οι ιδιότητες του Ήλιου μεταφέρθηκαν στον Απόλλωνα, στην ταυτότητά του ως Φοίβου.

Ο ήλιος λατρεύονταν επίσης από τους Ινδιάνους της Βόρειας Αμερικής, ενώ οι πρακτικές αυτής της λατρείας έφθασαν σε πολύ υψηλό επίπεδο στους ιθαγενείς του Περού και του Μεξικού. Τον συναντούμε ακόμη στις Ινδίες, στη Νότια Ινδία ως θεότητα του κακού για τους Δραβιδιανούς, ενώ στην κεντρική χώρα ως θεότητα του καλού για τους Μούντα.

Αλλά η ηλιολατρεία εξαπλώθηκε σε μεγάλα μέρη της Ασίας, της Αφρικής, στην αρχαία Γαλλία, στη Βρετανία και στην Ιρλανδία, και στη Ρώμη.

Η λατρεία του ήλιου αποτελεί την τελική μορφή του Ρωμαϊκού παγανισμού. Το 274 μ.Χ. ο αυτοκράτορας Αυρηλιανός την αναγνώρισε επίσημα, ενώ κατά τον επόμενο αιώνα οι Κλαυδιανοί αυτοκράτορες λάτρευαν το άστρο της ημέρας όχι μόνον ως προστάτη αλλά και ως δημιουργό. Μάλιστα ο αυτοκράτορας Κωνσταντίνος καθιέρωσε το 321 μ.Χ. σε Χριστιανούς και σε ειδωλολάτρες την ημέρα λατρείας του ήλιου ως κοινά αποδεκτή. Ο ανίκητος ήλιος, "Sol invictus", απορρόφησε ή έθεσε υπό την εξουσία του όλες τις άλλες θεότητες του Ολύμπου. Η ύστερη αυτή Ρωμαιοανατολική θρησκεία ενός υπέρτατου Θεού, συμβολιζόμενου από τον ήλιο, ανταγωνίστηκε τον πρώιμο Χριστιανισμό. Ήταν αυτή η συγκεκριμένη θρησκεία, που νικήθηκε μεν αλλά όσμως και χρωμάτισε τη νικηφόρα εκκλησία με τα δικά της στοιχεία, μερικά από τα οποία επιβίωσαν μέχρι σήμερα.

Η τελευταία περίπτωση θρησκευτικής προσήλωσης στον ήλιο κατά την αρχαιότητα ήταν εκείνη του αυτοκράτορα Ιουλιανού. Σε μια ραψωδία προς την ουράνια σφαίρα ο Ιουλιανός διατείνεται ότι είναι

οπαδός του Βασιλιά Ήλιου και διακηρύσσει ότι ο ήλιος είναι ο κοινός πατέρας όλων των ανθρώπων, εφ' όσον τον δημιούργησε και τον θρέφει παρέχοντάς του όλα τα καλά. Με το θάνατο του Ιουλιανού σε μάχη δύνει ουσιαστικά ο ήλιος της παγανιστικής και αυτοκρατορικής Ρώμης.

Η λατρεία του ήλιου διατηρήθηκε εν μέρει στην Ευρώπη ακόμη και μετά την επικράτηση του Χριστιανισμού, καθώς αποδεικνύεται από τη μεταμφιεσμένη επιβίωση λαϊκών παραδόσεων όπως οι φωτιές στη γιορτή του Άγιου Ιωάννη και ο κορμός στο τζάκι των Χριστουγέννων.

Ηλιοστάσια

Είναι γνωστό ότι οι εποχές του έτους οφείλονται στην κλίση του άξονα της γης κατά $23,5^\circ$. Επειδή η γη περιστρέφεται σαν μια σβούρα ή σαν ένα γυροσκόπιο συνεχώς δείχνει προς μια σταθερή κατεύθυνση στο σύμπαν δίπλα στον Πολικό Αστέρα. Ταυτόχρονα η γη περιστρέφεται γύρω από τον ήλιο. Για το μισό του έτους, το νότιο ημισφαίριο βρίσκεται πλησιέστερα στον ήλιο σε σχέση με το βόρειο και για το υπόλοιπο του έτους ισχύει το αντίστροφο. Στο βόρειο ημισφαίριο ο ήλιος φαίνεται ψηλά το μεσημέρι στον ουρανό κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού και χαμηλά κατά τη διάρκεια του χειμώνα. Τα άκρα των δύο αυτών θέσεων του ήλιου ονομάζονται ηλιοστάσια.

Η λέξη "ηλιοστάσιο" σημαίνει ότι "ο ήλιος στέκεται ακίνητος". Το χειμερινό ηλιοστάσιο είναι το σημείο στην ετήσια τροχιά της γης γύρω από τον ήλιο, όταν το βόρειο ημισφαίριο είναι κεκλιμένο τα μέγιστα από το πρόσωπο του ήλιου. Οι αδύνατες ακτίνες του ήλιου την εποχή αυτή πέφτουν πλάγια επάνω στη γη, προσφέροντας λίγο φως και ελάχιστη θερμότητα. Η ημέρα του χειμερινού ηλιοστασίου είναι η μικρότερη του χρόνου, ενώ η αντίστοιχη νύχτα είναι η μεγαλύτερη και η σκληρότερη. Στο θερινό ηλιοστάσιο η ημέρα είναι

η μεγαλύτερη του χρόνου και η νύχτα η μικρότερη. Οι ακτίνες του ήλιου πέφτουν σχεδόν κάθετα και προσφέρουν πολύ φως και πολλή θερμότητα.

Το θερινό ηλιοστάσιο στο βόρειο ημισφαίριο συνήθως λαμβάνει χώρα στις 20 ή στις 21 Ιουνίου. Η πραγματική ημέρα και ώρα ποικίλλει λόγω διαφορών ανάμεσα στο ημερολογιακό και στο αστρονομικό έτος. Το φετινό θερινό ηλιοστάσιο θα συμβεί στις 23:59 UT της 20ης Ιουνίου.

Εορτασμοί Ηλιοστασιών

Οι άνθρωποι της αρχαιότητας πρέπει να είχαν παρατηρήσει την αργή κίνηση του ήλιου από το Βορρά προς το Νότο και αντίστροφα καθώς οι εποχές εναλλάσσονταν στη διάρκεια του έτους .

Οι αρχαιότερες ενδείξεις συμβολικής έκφρασης ανάγονται στην παλαιολιθική εποχή, τριάντα χιλιάδες χρόνια πριν. Ο άνθρωπος άρχισε να σκαλίζει υπολογιστικά σημάδια σε οστά και ελεφαντόδοντα για να παρακολουθεί τις φάσεις της σελήνης. Αν και αυτά δεν αποτελούν απόδειξη της γνώσης των πρωτόγονων για τα ηλιοστάσια, ωστόσο δείχνουν ότι είχαν την αίσθηση του χρόνου και των ουράνιων κύκλων. Στη Νεολιθική εποχή υπάρχουν στοιχεία που αποδεικνύουν ότι οι εποχιακές γιορτές ήταν το επίκεντρο της κοινωνικής ζωής.

Οι αρχαίοι λαοί χρησιμοποιούσαν τέσσερις βασικές μεθόδους για να σημειώνουν τα ηλιοστάσια και τις ισημερίες. Σύμφωνα με τον πρώτο τρόπο σκάλιζαν ή ζωγράφιζαν παραστάσεις εκεί, όπου θα έπεφταν οι ακτίνες του ανατέλλοντος ή δύοντος ηλίου, σε μία από τις ισημερίες ή σε ένα από τα ηλιοστάσια. Ευρήματα εφαρμογής τέτοιας μεθόδου σώζονται στο Newgrange της Ιρλανδίας. Η δεύτερη μέθοδος είχε να κάνει με τη μέτρηση της σκιάς μιας στήλης κυρίως το μεσημέρι. Στις εύκρατες ζώνες η σκιά είναι μέγιστη στο θερινό και ελάχιστη στο χειμερινό ηλιοστάσιο. Η μέθοδος αυτή είχε

υιοθετηθεί από τους Βαβυλώνιους, Ίωνες, Κινέζους και Περουβιανούς. Η τρίτη μέθοδος, που χρησιμοποιούσαν οι φυλές της Κεντρικής Αμερικής, απαιτούσε ένα ειδικά κατασκευασμένο τελετουργικό οικοδόμημα. Το μεσημέρι της μεγαλύτερης ημέρας του έτους οι ακτίνες του ήλιου θα διαπερνούσαν μια οπή στην οροφή για να πέσουν επάνω σε ένα συγκεκριμένο σημείο του πατώματος. Ο τέταρτος τρόπος ήταν να παρατηρούν από σταθερή θέση και για περίοδο ετών το σημείο στον ορίζοντα, όπου δύει ο ήλιος. Η μέθοδος αυτή ήταν διαδεδομένη στην Ευρώπη, Ασία και Αμερική. Κλασικό παράδειγμα είναι το Stonehenge στην Αγγλία. Στην Αίγυπτο τέτοιο παράδειγμα είναι ο ναός του Karnack.

Οι γεωργοί και οι θαλασσοπόροι, των οποίων η ζωή ήταν εξαρτημένη από τον καιρό και τις εποχές, συγκεντρώνονταν συχνά προκειμένου να ανυψώσουν τις ικεσίες τους στις δυνάμεις - ενέργειες εκείνες, που πίστευαν ότι ρυθμίζουν τους κύκλους της φύσης - όπως η γέννηση, η ζωή, ο θάνατος και η αναγέννηση στους οποίους συμμετέχουν όλα τα φυτά, τα ζώα και ο άνθρωπος.

Τον ήλιο τον γνώριζαν ως Θεό, παρέχοντα το φως, τη ζεστασιά και τη ζωή. Στο τέλος του Δεκέμβρη ο Θεός αυτός εμφανιζόταν μόνο για λίγο καθημερινά, σαν το απελπισμένο χαμόγελο ενός ανήμπορου γέροντα στο νεκρικό του κρεβάτι. Αλλά, στις ημέρες που ακολουθούσαν, ο Θεός πολεμούσε το σκοτάδι που τον είχε εκτοπίσει, νικώντας το αργά και σταθερά μέχρι τις ημέρες του καλοκαιριού, όταν πλέον το λαμπρό και χρυσό του φως θα έλαμπε ψηλά στον ουρανό.

Ο κόσμος όμως δε θεωρούσε τη νίκη του ήλιου δεδομένη. Οι άντρες και οι γυναίκες στην απόμακρη εκείνη εποχή αισθάνονταν τους εαυτούς τους και τις πράξεις τους απόλυτα εξαρτημένες από το σύμπαν. Όφειλαν επομένως να παίξουν οι ίδιοι κάποιον ουσιαστικό ρόλο. Για κάθε λαό υπήρχε ανέκαθεν ένα τελετουργικό που πρόσφερε ελπίδα στην απελπισία και προοπτική ζωής έναντι

του θανάτου. Αυτά τα τελετουργικά ήταν εποχιακά και σημάδευαν την περίοδο του χειμερινού και του θερινού ηλιοστασίου. Επομένως, η ημέρα με τη μεγαλύτερη διάρκεια παραμονής του ήλιου στον ουρανό, έγινε ημέρα γιορτής. Ήταν ο προάγγελος της ζωής, όπως το χειμερινό ηλιοστάσιο ήταν σημαντικό για το τέλος της αργής παρακμής του ήλιου.

Προσαρμογή - Εξέλιξη

Η λατρεία του ήλιου είχε ευρύτατα διαδοθεί στη διάρκεια του δεύτερου, τρίτου και τέταρτου αιώνα μ.Χ. Οι οπαδοί αυτής της λατρείας συνιστούσαν τότε μια μεγάλη ομάδα στο θρησκευτικό εκείνο κόσμο, όπου ο Χριστιανισμός μάχονταν για μια θέση. Πολλοί από αυτούς προσπλυτίστηκαν στο Χριστιανισμό και μετέφεραν στη νέα τους θρησκεία αρκετά απομεινάρια, τελετές και συνήθειες της παλιάς τους πίστης.

Η πρώιμη εκκλησία ήθελε να σταματήσει αυτές τις τελετές, οι οποίες όμως ήταν πολύ δημοφιλείς στους ανθρώπους εκείνης της εποχής. Η λύση στο πρόβλημα αυτό ήταν να αντικαταστήσει τους παγανιστικούς θεούς στους εορτασμούς αυτούς με χριστιανικές έννοιες και αγίους και να συνεχίσει να εορτάζει τις ίδιες τελετές στις ίδιες ημερομηνίες αλλά με άλλο όνομα. Η εκκλησία πίστευε ότι με τον τρόπο αυτό θα προσπλυτίσει εκείνους που επέμεναν στον "Παλιό Τρόπο" και ότι θα εκτοπίσει τις τελετές των μεγάλων παγανιστικών εορτασμών. Παράδειγμα αποτελεί η εκλογή της 25ης Δεκεμβρίου σαν ημερομηνία γέννησης του Ιησού. Έτσι, τα Saturnalia, η μεγάλη γιορτή των Ρωμαίων, έγινε η ημέρα γέννησης του Χριστού.

Ο εορτασμός του Θερινού Ηλιοστασίου έγινε η γιορτή του Άγιου Ιωάννη του Βαπτιστή και ο εορτασμός του Χειμερινού Ηλιοστασίου η γιορτή του Άγιου Ιωάννη του Ευαγγελιστή.

Όλες λοιπόν αυτές οι τελετές συγκεντρώθηκαν τελικά κάτω από τον μανδύα των Χριστιανικών εορτών, η προέλευσή τους ξεχάστηκε, ενώ ίχνη τους απέμειναν ακόμη.

Ηλιοστάσια και Τεκτονισμός

Όταν ο αμιγώς Θεωρητικός Τεκτονισμός οργανώνονταν κάτω από την πρώτη Μεγάλη Στοά, ο Χριστιανισμός ήταν η μόνη ανεγνωρισμένη θρησκεία στην Αγγλία. Για αιώνες στην Αγγλία και στην Ευρώπη έθιμο των παλαιών συντεχνιών, συμπεριλαμβανομένων των τεκτόνων, ήταν να έχουν το δικό τους προστάτη άγιο και να τιμούν τη γιορτή του. Πολλές αρχαίες στοές είχαν εορτασμούς στις 24 Ιουνίου, ημέρα του θερινού ηλιοστασίου που πανηγύριζαν οι ειδωλολάτρες, η οποία όμως στους πρώιμους χριστιανικούς χρόνους έγινε η γιορτή του Αγίου Ιωάννη του Βαπτιστή. Οι τέκτονες γιόρταζαν επίσης στις 27 Δεκεμβρίου, ημέρα του Χειμερινού Ηλιοστασίου, τον Άγιο Ιωάννη τον Ευαγγελιστή. Αν και άλλοι πολλοί άγιοι ετύχχαναν λατρείας και τιμών από τους ελευθεροτέκτονες, όπως οι Τέσσερις Εστεμμένοι Μάρτυρες, οι δύο Άγιοι Ιωάννηδες υιοθετήθηκαν ως προστάτες του Ελευθεροτεκτονισμού, δίνοντας το όνομά τους σε όρους όπως "Στοά του Αγίου Ιωάννη" και "Ιωαννιτικός Τέκτονας". Στα πρώτα χρόνια του Θεωρητικού Τεκτονισμού οι αξιωματικοί των Στοών εγκαθίσταντο κάθε 6 μήνες, συνήθως στις γιορτές των δύο αυτών αγίων.

Από ιστορικής πλευράς η γιορτή του Αγίου Ιωάννη είναι μια ευρύτατα διαδεδομένη τεκτονική γιορτή, που θεσπίσθηκε επίσημα το 1721 από τη Μεγάλη Στοά της Αγγλίας.

Άλλωστε η πρώτη Μεγάλη Στοά ιδρύθηκε στην Αγγλία την 24η Ιουνίου 1717, ημέρα του Αγίου Ιωάννη του Βαπτιστή. Η Ηνωμένη δε Στοά της Αγγλίας ιδρύθηκε το 1813, την ημέρα του Αγίου Ιωάννη του Ευαγγελιστή.

Ο Ιωάννης είναι ο μόνος άγιος, του οποίου η γιορτή θεσπίστηκε

σε ανάμνηση της γέννησης αντί του θανάτου του. Ο θάνατος ενός αγίου γιορτάζεται, διότι σημαίνει τη "γέννησή" του στο Βασίλειο του Παραδείσου. Για τον Ιωάννη όμως το Βαπτιστή συμβαίνει το αντίθετο, πράγμα το οποίο τον καθιστά σύμβολο ζωής, φωτός και ενέργειας.

Συμβολισμός του Ήλιου στον Τεκτονισμό

Στον Τεκτονισμό, όπως στα αρχαία μυστήρια και στους μύθους όλων των φυλών, ο ήλιος κατέχει εξέχουσα θέση. Κανένα σύστημα συμβολικής δε θα μπορούσε να αγνοήσει το πλέον δυνατό, παραγωγικό, ευεργετικό, αναντικατάστατο, θαυμαστό και όμως οικείο αντικείμενο της δημιουργίας που γνωρίζει ο άνθρωπος.

Ο ήλιος είναι ο κυβερνήτης της ημέρας και αυτός ρυθμίζει την αρχή και το τέλος της, καθώς και την κανονική πορεία των ωρών. Τα τρία φώτα της Στοάς συμβολίζουν τον ήλιο, τη σελήνη και τον Σεβ. Καθώς ο ήλιος κυβερνά την ημέρα και η σελήνη τη νύκτα, έτσι και ο Σεβ. πρέπει να κυβερνά τη Στοά με ίση κανονικότητα και ακρίβεια. Εφ' όσον η Στοά είναι σύμβολο του κόσμου, του οποίου τον χρόνο και τις εποχές ρυθμίζει ο ήλιος, ο Σεβ. που κυβερνά τη Στοά, και ρυθμίζει το άνοιγμα και το κλείσιμο των εργασιών της, πρέπει να συμβολίζεται από τον ήλιο. Ο ήλιος είναι το σύμβολο της κυριαρχίας και σημαίνει απόλυτη εξουσία.

Η τεκτονική Στοά είναι κτισμένη από την Ανατολή προς τη Δύση, ακολουθώντας την πορεία του ήλιου. Η θέση του Σεβ. είναι στην Ανατολή και η θέση των Επ. είναι στη Δύση και στο Νότο. Ο Σεβ. στην Ανατολή είναι το σύμβολο του ήλιου που ανατέλλει, ο Β' Επ. στη Μεσημβρία είναι το σύμβολο του ήλιου που μεσουρανάει και ο Α' Επ. στη Δύση είναι το σύμβολο του ήλιου που δύει. Έτσι, οι τρεις πρώτοι αξιωματικοί της Στοάς εκπροσωπούν τον ήλιο στα τρία στάδια της ημερήσιας πορείας του.

Ο ήλιος ευρίσκεται δεξιά της έδρας του Σεβ. στην Ανατολή. Οι

εργασίες της Στοάς καθορίζονται από την πορεία του ήλιου. Με τον τρόπο αυτό ο ήλιος συμβολίζει την προσήλωση προς την εργασία, η οποία ισορροπεί με την συμπληρωματική αντίληψη της ανάπαυσης.

Ο τέκτονας οδοιπορεί από τη Δύση προς την Ανατολή, δηλαδή από το σκοτάδι προς το φως, έχει δε υποχρέωση εργαζόμενος μέσα στη Στοά να βλέπει πάντοτε προς την Ανατολή, την πηγή του φωτός. Ο ήλιος ως πηγή του φωτός συμβολίζει την ακατάπαυστη αναζήτηση του πνευματικού φωτός. Ακόμη συμβολίζει την πνευματική συνείδηση, τις υψηλές φιλοδοξίες και τα ανώτερα συναισθήματα της ψυχής.

Ο υποψήφιος κινείται μέσα στη Στοά ακολουθώντας την πορεία του ήλιου. Με τον τρόπο αυτό εικονίζεται η πρόοδος της ανθρώπινης ζωής από την παιδική ηλικία στην ανδρική και στη γεροντική. Μετά δε τη μύση του, κάθεται στη βορειοανατολική γωνία της Στοάς, όπου ο ήλιος ανατέλλει στην μεγαλύτερη ημέρα του έτους.

Από αρχαιότατων χρόνων το αστρονομικό σύμβολο του ήλιου ήταν ένα σημείο μέσα σε κύκλο. Η διάταξη αυτή με δύο παράλληλες γραμμές που εφάπτονται του κύκλου είναι βασικό σύμβολο του Τεκτονισμού. Το σημείο συμβολίζει τον τέκτονα, ο κύκλος το όριο των καθηκόντων του προς το Θεό και το συνάνθρωπο, και οι δύο παράλληλες γραμμές τους προστάτες άγιους της αδελφότητας - τον Άγιο Ιωάννη τον Βαπτιστή και τον Άγιο Ιωάννη τον Ευαγγελιστή. Οι δύο αυτές γραμμές ακόμη υποδηλώνουν τους τροπικούς του Αιγόκερω και του Καρκίνου που αποτελούν τα όρια της κλίσης του ήλιου στα δύο ηλιοστάσια. Ο κύκλος δεν έχει αρχή και τέλος, επομένως είναι το τέλει σύμβολο της αιωνιότητας, της πληρότητας και της ψυχής.

Το θερινό ηλιοστάσιο αποτέλεσε για τους ανθρώπους όλων των εποχών πηγή λατρείας, γνώσης, γιορτής. Σαν το κατ'εξοχή φυσικό φαινόμενο του φωτός στη μέγιστή του εκδήλωση, αποτελεί για τον Τεκτονισμό σύμβολο πνευματικής και ηθικής ανύψωσης, αλήθειας

και αγάπης.

Η ημέρα του θερινού ηλιοστασίου υπενθυμίζει στους τέκτονες το παρελθόν και ταυτόχρονα τις δεσμεύσεις στις υποσχέσεις τους. Είναι καθήκον του κάθε τέκτονα να συμμετάσχει στους εορτασμούς του θερινού ηλιοστασίου, οι οποίοι αποτελούν παράδοση του Τεκτονισμού από παλιά και εξυπηρετούν το σκοπό της ανανέωσης και ενδυνάμωσης των αδελφικών δεσμών.

Στο θερινό ηλιοστάσιο ταιριάζουν απόλυτα τα λόγια του Β' Επ. κατά το άνοιγμα των εργασιών σχετικά με το φως και την ωφέλειά του:

“Δεν ανευρίσκομεν τούτο ποτέ πλήρως, διότι οι ανθρώπινοι οφθαλμοί δεν θα ηδύναντο να ανθέξουν εις την λάμψιν του. Δυνάμεθα όμως να ίδωμεν τας ακτίνας αυτού, μελετώντες την Φύσιν, παρατηρούντες τα φαινόμενα, κατερχόμενοι εις το βάθος της Συνειδήσεως και ιδίως εναρμονίζοντες τους εαυτούς μας προς τον Παγκόσμιον Ρυθμόν”. ■

Βιβλιογραφία

Bromwell Henry Pelham Holmes, "Restorations of Masonic Geometry and Symbolry", Kessinger Publishing, Kila MT.

Ιακωβίδης Κ., "ο Ήλιος, το Χειμερινόν Ηλιοστάσιον και ο Συμβολισμός των", Τεκτονικών Πνευματικών Συμπόσιον, Σ. Στ. "ΑΔΩΝΙΣ" Λευκωσίας, 1974.

Lehane Brendan, "The Enchanted World" Time-Life Books, Amsterdam, 1986.

Mackey Albert G., "Encyclopedia of Freemasonry", Kessinger Publishing, Kila MT.

Macooy Robert, "A Dictionary of Freemasonry", Random House Value Publishing, Gramercy Books, New York, 2000.

Microsoft® Encarta® Online Encyclopedia 2000 <http://encarta.msn.com> 1997-2000 Microsoft Corporation.

Τζαζόπουλος Αλέξανδρος, "Η Μυσταγωγία του Τεκτονισμού", Εκδόσεις Στ. "Μελής", Αθήνα 1973.

"Τυπικόν του Βαθμού του Μαθητού", Μεγάλη Στ. της Ελλάδος των Αρχαίων Ελευθέρων και Αποδεδεγμένων Τεκτόνων, Αθήνα, 2007.

Wilmshurst W.L., "The Meaning of Masonry", Gramercy Books, New York, 1980.

**Προσφώνηση - Παρουσίαση του Ομιλητού
Δημητρίου Μπρούκου από τον Μεγ. Διδ. στην
Ανοικτή Εκδήλωση του Θερινού Ηλιοστάσιου στο
ΔΙΟΝ - 14.6.2008**

“Ο φιλοσοφικός στοχασμός συναντάται με την αναπόληση, η ζώσα Ιστορία με τις υποθήκες του αύριο, η πατρίδα και το Έθνος με την Ελευθερία και τη Δημοκρατία...

Η έννοια του Ακρίτη ή Ακρίτα, διατρέχει τον χρόνο, αλλάζει όψη, γλώσσα, φορεσιά, καταγωγή, πάντοτε όμως παραμένει απαράλλαχτη φιγούρα μιας καταγωγής, που όπως επισημαίνει ο ομιλητής, έχει την έδρα της στην λαϊκή φαντασία. Και σε μία βαθύτερη έννοια συνεχίζει, ταυτίζεται με τον ανώνυμο άνθρωπο, αγωνιστή της ζωής, φύλακα των συνόρων, (προσωπικών, οικογενειακών, εθνικών, ιερών και οσίων) με τον ανώνυμο εργάτη - λατόμο στην Άσκηση της Βασιλικής Τέχνης και προπάντων με τον πολεμιστή του Φωτός που προκαλεί συνέχεια τη μοίρα του, προσπαθώντας να ισορροπήσει ανάμεσα στ' άσπρα και μαύρα τετράγωνα του δαπέδου της ζωής...”

Ακρίτες: ευεπήφοροι εις την γενναιότητα ευαγείς εν τη καμίνω

του Δημήτρη Ιω. Μπρούχου

Εδώ, στους πρόποδες του Ολύμπου, που είχαν την κατοικία τους οι δώδεκα προγονικοί μας θεοί, κλειδούχοι της φιλοσοφικής σκέψης της αρχαιότητας με τον παντογενέθλιο Δία στο θρόνο της δεσπόζουσας αιτίας των πάντων, εδώ, στη γη της Μακεδονίας, στη γη των εύφορων συναισθημάτων,

τη γη που ο Φίλιππος θεμέλιωσε τη δυναστεία του, που ο Αλέξανδρος στροβίλισε καλπάζοντας το πρώτο του όραμα και ο Αριστοτέλης των Σταγείρων φύτεψε βαθιά το σπόρο της παιδείας και της γνώσης, εδώ κι εμείς, Αρχαίοι, (σύγχρονοι πια), εργάτες ταπεινοί στην άσκηση της βασιλικής τέχνης (της αρχαιότερης τέχνης), με τη θέρμη της καρδιάς μας, που εμψυχώνει τα πάντα,

γυμνάζουμε το πνεύμα μας στην Μνήμη, δηλαδή στην Αλήθεια. Διαιρώντας τον νου κι αποβλέποντας στο σύνολο, φροντίζουμε για την ανακατασκευή της ψυχής μας, με στόχο την οικοδόμηση του Ναού της Αρετής, λαξεύοντας τον "ακατέργαστο λίθο" μας.

Βρισκόμαστε συγκεντρωμένοι εδώ, κατά μήνα Ιούνιο, γιορτάζοντας 3+1 επετείους.

Το Θερινό Ηλιοστάσιο που ορίζει την αρχή του καλοκαιριού και βρίσκεται σε ίση απόσταση από την εαρινή και φθινοπωρινή Ισημερία και είναι δεμένο με θρύλους και παραδόσεις, όπως του Κλήδονα,

του αμίλητου νερού και του ανοίγματος των πυλών του ουρανού, εποχής κατάλληλης γι' αυτά που ο καθένας ξέρει. Κι επειδή από τα χρόνια του Μεσαίωνα ή και της Αναγέννησης, κάθε επάγγελμα είχε τη δικιά του συντεχνία και κάθε συντεχνία είχε τον δικό της Άγιο - προστάτη, η συντεχνία των τεκτόνων είχε δύο πάτρωνες - προστάτες, τον Άγιο Ιωάννη τον Ευαγγελιστή, που τιμούμε κατά το χειμερινό ηλιοστάσιο και τον Άγιο Ιωάννη τον Πρόδρομο που τιμούμε κατά το θερινό.

Η δεύτερη επέτειος, είναι η ίδρυση της Αδελφότητάς μας, το 1717, όπου κατά τον εορτασμό του θερινού ηλιοστασίου, τέσσερις τότε γνωστές Στοές του Λονδίνου, συνήλθαν σε μία ευυπόληπτη ταβέρνα της εποχής, κοντά στην εκκλησία του Αγίου Παύλου και συνέπτυξαν εκεί την πρώτη Μεγάλη Τεκτονική Στοά του Κόσμου.

Η τρίτη επέτειος, προκύπτει από τις βαθύτερες αλληγορικές έννοιες και ερμηνείες, για τις οποίες προσφέρεται το φαινόμενο του θερινού ηλιοστασίου, που μας δίνει την ευκαιρία να τιμήσουμε τους διδασκάλους όλου του κόσμου και ιδιαίτερα τους τέκτονες διδασκάλους. Αυτούς, που αναδύθηκαν από τις τεκτονικές Στοές και βοήθησαν αποφασιστικά να αλλάξει η Ιστορία του κόσμου και να βελτιωθεί η μοίρα του ανθρώπου πάνω στη γη.

Τρεις επέτειοι συν μία (3+1). Και η μία που προσαρτάται, στις τρεις προαναφερθείσες, είναι το γενέθλιον της μητρικής μου Στοάς, της Σ. Στ. "ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ" υπ' αριθμόν 103 στην Αν. Θεσσαλονίκης, όπου το 1934, δεκαοκτώ (υπογεγραμμένοι) κανονικοί ελεύθεροι τέκτονες, ίδρυσαν το τεκτονικό εργαστήριο που έλαβε το όνομα του αιδήμου Διδασκάλου ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗ, ο οποίος το 1907, μεταλα-μπάδευσε το τεκτονικό φως στη Μακεδονία.

Και για τις τέσσερις επετείους, η ημερομηνία κοινή για όλες: 24 Ιουνίου.

Γενναιότητα και Έρωτας,
Έρωτας και Θυσία,
Θυσία και Φιλανθρωπία,
Φιλανθρωπία και
Μοίρασμα,
του εαυτού,
των αγαθών,
των Όλων,
για τον Μεγάλο πάντα
Σκοπό.

Το Δίον ήταν συνδεδεμένο με το θάνατο του Ορφέα. Ο Θουκυδίδης χαρακτηρίζει το Δίον ως "πόλισμα" ενώ ο βασιλιάς Αρχέλαος, λάμπρυνε το Δίον και τα ιερά του, θεσπίζοντας πανηγύρεις προς τιμήν του Διός και των Μουσών, που διαρκούσαν εννέα ημέρες. Αργότερα ο Φίλιππος γιόρτασε την καταστροφή της Ολύνθου στο Δίον και ο Αλέξανδρος, πριν από την ασιατική εκστρατεία, θυσίασε εκεί στον Δία. Μετά τη μάχη του Γρανικού στήθηκε εκεί κατά παραγγελία του, το χάλκινο σύνταγμα, έργο του Λυσσίπου, που αποτελούνταν από τους 25 ιππείς - εταίρους, που έπεσαν στη μάχη.

Για το φετεινό μας ηλιοστάσιο διαλέχθηκε ένας χώρος που, θες δεν θες, σε κάνει να κοιτάς ψηλά, καταλαβαίνοντας την μεγαλωσύνη και την μικρότητα. Η Πιερία ή Πιερίς, η ιστορική κάποτε χώρα της Αρχαίας Μακεδονίας, που βρίσκεται και σήμερα η ομώνυμη επαρχία που αποτελεί και τον νομό, εκτείνεται, όπως παλιά, από τα ανατολικά του Ολύμπου ως το Θερμαϊκό Κόλπο, διατρέχεται από τα βουνά του Ολύμπου και Πιέρια και βρέχεται από τους ποταμούς Ενιπέα, Αίμονα και Αλιάκμονα. Στην παραλία της υπάρχουν οι όρμοι του Πλαταμώνα, της Λεπτοκαρυάς, του Κίτρους και του Ελευθεροχωρίου και στα σπλάχνα της φυλάει ακόμα μυστικά του το αρχαίο Δίον, η ιερή αυτή πόλη των Μακεδόνων για δέκα περίπου αιώνες, από τα κλασικά έως τα παλαιοχριστιανικά χρόνια, όπου οι Μακεδόνες συγκεντρώνονταν για να λατρέψουν τους Ολύμπιους Θεούς, κυρίως όμως το Δία, από τον οποίο άλλωστε πήρε και η πόλη την ονομασία της.

Σύμφωνα με την παράδοση, η περιοχή ήταν συνδεδεμένη με το θάνατο του Ορφέα. Ο

Θουκυδίδης χαρακτηρίζει το Δίον ως "πόλισμα", ενώ ο βασιλιάς Αρχέλαος λάμπρυνε το Δίον και τα ιερά του, θεσπίζοντας πανηγύρεις προς τιμήν του Διός και των Μουσών, που διαρκούσαν εννέα ημέρες. Αργότερα ο Φίλιππος γιόρτασε την καταστροφή της Ολύνθου στο Δίον και ο Αλέξανδρος, πριν από την ασιατική εκστρατεία, θυσίασε εκεί στον Δία. Μετά τη μάχη του Γρανικού στήθηκε εκεί, κατά παραγγελία του, το χάλκινο σύνταγμα, (έργο του Λυσιπίου), που αποτελούνταν από τους 25 ιππείς - εταίρους, που έπεσαν στη μάχη.

Εμείς οι Έλληνες, Έλληνες του μύθου και της πράξης, θυρωροί και φύλακες των ανέμων, από το χάος στο έρεβος και από το έρεβος στον ενεργητικό Λόγο, δηλαδή στον πάνδημο έρωτα και στο φως, έχοντας αναδυθεί από την Ιστορία, όπως την κατέγραψαν αδιάφουστα συμβάντα, αγωνιστές της ζωής, μεγαλώνουμε, παρακολουθώντας το δέντρο της φυλής μας, με τις βαθιές, στέρεες ρίζες και τον βασανισμένο κορμό του, να κρατάει γερά στο χρόνο, με τα κλαδιά του να δίνουν συνεχώς καινούργια φύλλα, ευαισθητοποιημένοι ιδιαίτερα με τις έννοιες της Ελευθερίας και της Δημοκρατίας, ταυτιζόμαστε με το πρόσωπο του "Άγνωστου Στρατιώτη", του "Άγρυπνου Φύλακα" και του ανώνυμου "Υπερασπιστή των Συνόρων", του "Αιώνιου Ακρίτη" - "Ανίκητου Ήρωα", που ο λαός διηγείται τους αγώνες και τους ηρωϊσμούς του με υπερβολή.

"Ακρίτες: ευεπήφοροι εις την γενναιότητα, ευαγείς εν τη καμίνω ..."

Λέξεις και έννοιες από των πλούτο της γλώσσας μας και των νοημάτων της, που ψηλαφούν συναισθήματα, που καθορίζουν την εθνική μας συνείδηση.

Ήρωες καθημερινοί, που άλλοτε ακολούθησαν τον δρόμο της διασποράς, κάποτε το μονοπάτι της προσφυγιάς, συχνά στον μονόδρομο της ξενιτιάς, παλεύοντας στα "μαρμαρένια αλώνια" τη συμφορά, νιώθοντας στο πετσί τους την "εθνοκάθαρση", την "ανταλλαγή", υπομένοντας πολλές φορές την εναντίωση στη διαφορετικότητα.

Ο όρος "ακρίτης" από τη λέξη "άκρα" που σημαίνει "μεθόριος", είναι η ελληνική απόδοση του λατινικού "limitaneus" και παρουσιάζεται για πρώτη φορά, απ' όσο ξέρουμε, τον 10ο αιώνα. Ο Πορφυρογέννητος γράφει ότι: "Όταν ο αυτοκράτορας πήγαινε στην περιοχή των συνόρων, μπροστά του περπατούσαν (ως

εμπροσθοφυλακή) “ακρίται εξοπλισμένοι”.

Στην πραγματικότητα, ήσαν ακτήμονες, στους οποίους μοιράστηκε γη, με την υποχρέωση, αφού εγκατασταθούν σ' αυτή, να τη φροντίζουν και να την προστατεύουν. Όταν παρουσιαζόταν ανάγκη, έπαιρναν τα όπλα και σαν στρατιώτες πλέον την υπεράσπιζαν. Στις εσχατιές της χώρας, ατρόμητοι και μαχητές ασύγκριτοι, έγιναν ποιήματα.

Ο Ακρίτας είμαι Χάροντα Δεν περνώ με τα χρόνια Είμαι εγώ η ακατάλυτη Ψυχή των Σαλαμίνων Στην Εφτάλοφην έφερα Το σπαθί των Ελλήνων

Ιστορίες, οι πιο πολλές φανταστικές, μα ... αγαπημένες.

Σε δυσπρόσιτες και άγονες περιοχές απομονωμένοι, υφάναν ξεχωριστό πολιτιστικό στοιχείο και αποτέλεσαν αναπόσπαστο κομμάτι του ελληνικού πολιτισμού, διατηρώντας μεγάλο μέρος του Αρχαίου Ελληνικού Ιωνικού Πολιτισμού στις διαλέκτους τους.

“Ο Βασίλειος Διγενής - Ακρίτης”, άσμα αφιερωμένο στον άνδρα και στον “Αιώνιο Άνδρα”, που δρασκελάει τόπους και καιρούς, ξεπερνώντας τα όριά του, (φυλάγοντας) τα κρυφά περάσματα, πολεμώντας και απωθώντας τους κάθε εχθρούς σαν ανίκητος στρατός, διαφεντεύοντας τη φαντασία μας, προ-άγοντας τη ζωή μας στη γενναιότητα, συμφιλιώνοντας τις αντίρροπες δυνάμεις του σύμπαντος μέσα μας.

Ο “αντρειωμένος Διγενής”, αντάξιος του κλέους της Ιστορίας μας και των προσδοκιών της στην καστροπολιτεία των ονείρων μας, φαντάζει σαν “Αιώνιος Πολεμιστής του Φωτός”. Που δεν διστάζει να καλέσει σε μονομαχία ακόμα και τον ίδιο τον θάνατο.

Σαν έννοια, είναι η προσωποποίηση ενός έθνους, είναι ο υπερασπιστής των αδικημένων, η ανήσυχη πρωτεϊκή μορφή, που ενσαρκώνει τη θεωρία του συνεχούς και μάταιου αγώνα.

Είναι ο “ανήφορος”, μέσα από τον οποίο ο άνθρωπος, μετά από τους ποικίλους αντιφατικούς και υπερβαινόμενους στόχους του, φτάνει τελικά στον Θεό.

Ο Ακρίτας είναι ο ίδιος ο άνθρωπος, που μετακινείται από τόπο σε τόπο και από εποχή σε εποχή.

Είναι παρών στην άμυνα της πολιορκημένης πόλης, στα 1453, πηγαίνει στη Βενετία, μεταφέροντας εκεί την αρχαία κληρονομιά, που ως τότε συντήρησε το Βυζάντιο, γίνεται επιφανής στρατιωτικός, γίνεται ο Δομήνικος Θεοτοκόπουλος στην Ισπανία και ύστερα ένας ηγούμενος στη Μονή του Σινά, όπου σταυρώνεται αλλά σώζεται. Αργότερα βρίσκεται ποιητάρης στην Κύπρο, να θυμάται τον παλιό Σαρακινό πρόγονο και φτιάχνει ένα αξεπέραστο έπος. Ο ίδιος αμύνεται στο πολιορκημένο Μεγάλο Κάστρο της Κρήτης, στα 1669 και μετά γίνεται ένας από τους "Φιλικούς" και τους "Κλέφτες" της επαναστατημένης Ελλάδας, στα 1821.

Μετέχει ακόμα στη ρωσική επανάσταση το 1917, όμως κι αυτή την ξεπερνά, κατεβαίνοντας από "κύκλο σε κύκλο" στην κόλαση του βιομηχανικού πολιτισμού. Δημιουργεί ένα τρομερό ρομπότ, που καταστρέφει τον ανάξιο αυτόν κόσμο (προφητική σύλληψη της αυτοκαταστροφής της τεχνολογίας) και νιώθοντας τύψεις γι' αυτό ασκητεύει στην έρημο της μοναξιάς και της εγκατάλειψης, όπου πεθαίνει από ασιλία αλλά ανασταίνεται από το γάλα μιας γυναίκας.

Τελικά συμφιλιώνει το καλό με το κακό, τον Δία με τον Προμηθέα, τον Βούδα με τον Χριστό κι όλα κι όλοι εξαφανίζονται μαζί του και γίνονται υδρατμοί και επιστρέφουν με τους οραματικούς "Δροσουλίτες" της Κρήτης.

Δρασκελεύοντας τα χρόνια, μηδενίζοντας τον χρόνο, ερημικός, στατευόμενος, πάσχων, μεγαλοδύναμος (και όχι παντοδύναμος), πολεμιστής στα ακρότατα όρια δεν καταποθήθηκε ποτέ από χτύπους, κρότους και απειλές, δεν φοβήθηκε τον θάνατο, δεν λύγισε στις πληγές και στους πόνους. Μονάχα την κατάρα της μάνας λογάριζε και είχε στο νου του "εντροπήν μη ποιήσεις" και ντροπιαστεί.

Ο "αρχαίος Ακρίτης", ο "μεισαιωνικός Ακρίτης" ο "νεώτερος Ακρίτης" και ο "σύγχρονος Ακρίτης" δεν αποτελεί μια "οριστική" φιγούρα. Η εικόνα του στην οθόνη του μυαλού δεν έχει "παγώσει" ώστε να προσφέρεται για ιστορική μελέτη και έρευνα. Είναι η διαχρονική δυνατότητα της φαντασίας που επιτρέπει την αναπαράσταση, για το αίσθημα του "μεγάλου", του "ωραίου", και του "αληθινού" αλλά και του "υψηλού" και του "τρυφερού" και του "λεπτού" για το σύνολο και για την λεπτομέρεια.

Σκιαγραφημένος, συναρπαστικός και επιβλητικός για την αισθητική κατανόσή του, θα μπορούσαμε να τον χαρακτηρίσουμε

σαν τον αυθεντικό τύπο του έξυπνου, τολμηρού, φιλότιμου, φιλόξενου, αλτρούιστή και φιλάνθρωπου, αυτοθυσιαζόμενου για τον "αγώνα τον καλόν" για μια "ιερή ιδέα" ή έναν "κοινό σκοπό" επ' αγαθώ.

Γενναιότητα και έρωτας, έρωτας και θυσία, θυσία και φιλανθρωπία, φιλανθρωπία και μοίρασμα, του εαυτού, των αγαθών, των όλων, για τον μεγάλο πάντα σκοπό.

... είναι ο "ανήφορος",
μέσα από τον οποίο ο
άνθρωπος, μετά από
τους ποικίλους
αντιφατικούς και
υπερβαινόμενους
στόχους του, φτάνει
τελικά στον Θεό.

Στο διαρκές καμίνι της ζωής, ο Ακρίτης "αναγεννάται" από τις στάχτες του, δείχνοντας περίτρανα την αδάμαστη ισχύ της θέλησης, προεκτείνοντας το νόημα της "φλεγόμενης αλλά μη καιόμενης" βάτου και προκαλώντας το θάνατο στο ανηφόρι, που στο τέρμα του στέκει ο Θεός.

Μνείες και αναφορές στο πρόσωπο του "Ακρίτη" γίνονται και υπάρχουν στην ηρωϊκή ποίηση, στην ακριτική ποίηση, την επική σύνθεση, τη γραπτή παράδοση, στο άσμα του Αμιρά, στην αρχαία μικρασιατική παράδοση, στους

αρχαίους συγγραφείς (στον Ξενοφώντα, στον Αρριανό), στα λόγια μυθιστορήματα του Ηλίοδωρου και του Αχιλλέως Τατίου.

Στο καθαυτό έργο του "ΔΙΓΕΝΗ", έγιναν και κάποιες διασκευές όπως της Γκροταφεράτας, της Τραπεζούντας, μία ρώσικη και βέβαια αναφορές του στη Βυζαντινή ποίηση, στο δημοτικό τραγούδι και στην τέχνη ευρύτερα. Κι όπως όλοι οι λαϊκοί ήρωες, απλώς υποδεικνύουν την προέλευσή τους, στη λαϊκή φαντασία μεταφέρεται από τη μία περιοχή στην άλλη: Κωνσταντινούπολη, Καππαδοκία, Μικρά Ασία, Κρήτη, Μάνη, Πόντος, Ρόδος, Κάρπαθος ...

Μοναδικό δόγμα, το γενικό ιδανικό της δικαιοσύνης.

Το μόνο σίγουρο είναι πώς δύο γένη σμίξαν στο αίμα του, το αραβικό από τον πατέρα του και το βυζαντινό από τη μητέρα του και ο ίδιος μιλάει μέσα από τα ποιήματα, σαν να' ναι "η αθάνατη ψυχή της φυλής", συνδέοντας την Αρχαία Ελλάδα των Περσικών Πολέμων με το Βυζάντιο και με την γενιά των ανδρείων του 21.

Γενοκτονίες και ξερριζωμοί, τον ταξιδεύουν στα χρόνια και τότε

φέρνουν μέχρι τις μέρες μας αγέρωχο σα θρύλο, ανέπαφο σα μύθο, ντυμένο με τα χρώματα της πάντα χαράς και της πάντα λύπης, ζωσμένο τ' άρματά του, σέρνοντας πρώτος το χορό για την καινούργια πάλη στα "μαρμαρένια αλώνια".

Δεμένος χέρι - χέρι, με τις μικρές ελπίδες και τα νεοάνθιστα χαμόγελα στ' αμούστακα πρόσωπα των γενιών που θά' ρθουν, τους μαθαίνει τον τρόπο να στήνονται για την καθοριστική αναμέτρηση.

Ο Ακρίτας είμαι Χάροντα

Δεν περνώ με τα χρόνια

Είμαι εγώ η ακατάλυτη

Ψυχή των Σαλαμίνων

Στην Εφτάλοφην έφερα

Το σπαθί των Ελλήνων

Έτσι εξηγείται, πώς οι Πόντιοι, όπου κι αν πήγαν μεγαλούργησαν, οι Κρήτες πώς τ' αφήκαν όλα πίσω και ήρθαν και ελευθερώσαν την Μακεδονία.

Οι Κύπριοι, πως βάσταξαν δαγκωτά τη ρίζα τους και η Κυρά της Ρω στη Δωδεκάνησο, απ' την καρδιά της ξεδιπλώνει τη σημαία να κυματίζει η Ελλάδα στους Αιώνες.

Μ' ένα "πυρρίχειο", ένα "συρτό", ένα "πεντοζάλι", φύλλα θα πέφτουν και θα γεννάνε φύλλα. Κι η θρυλική πολεμική κραυγή θα αντηχεί πέρ' απ' το χρόνο, γιατί 'ναι αυτή που κρατάει ψηλά σα λάβαρο το Θεό και τον Άνθρωπο. ■

